

13. POKUS PŘESTUPKU

Pokus přestupku je vývojovým stádiem přestupku. Z hlediska úmyslu pachatele spáchat přestupek jej můžeme chápat jako určitou fázi tohoto úmyslu. Toto stádium rozšiřuje působnost skutkových podstat přestupků uvedených v ZNP a všech dalších speciálních předpisů obsahujících skutkové podstaty přestupků na jednání popsané v příslušném ustanovení ZOPŘ.

Dle ZOPŘ vývojovými stádii přestupku jsou:

- **pokus přestupku;**
- **dokonaný přestupek.**

V **trestním právu je dále vývojovým stádiem rovněž i příprava**, která svou povahou předchází pokusu. Avšak v přestupkovém právu postih přípravy přestupku neexistuje, neboť takový postup by nebyl zřejmě efektivní, a to vzhledem k povaze přestupků jako protiprávních jednání nižší společenské škodlivosti a typové závažnosti v porovnání s trestnými činy.

Vývojové stádium přestupku v podobě pokusu je ovšem omezeno pouze na **úmyslné přestupky**. Pokus nedbalostního přestupku z povahy věci nepřichází v úvahu.

Navíc správnětrestně je možné postihovat přestupek, pouze pokud tak **zákon u příslušné skutkové podstaty přestupku stanoví**. Například ZNP tak činí pouze u některých přestupků proti majetku dle § 8 odst. 1 písm. a).

Činnost pachatele však nemusí nutně projít vývojovým stádiem pokusu. V některých případech je jednání pachatele uskutečňováno v tak rychlém sledu, že praktické rozlišování stádia pokusu a dokonaného přestupku není možné. Například pachatel vidí, že osoba sedící u vedlejšího stolu v restauraci si odskočila na toaletu a na stole ponechala volné odložený mobilní telefon, pachatel tedy „*cítí příležitost*“, nenápadně vstane a telefonu se zmocní a uschová si jej do kapsy. Pachatel tedy pojal úmysl spáchat krádež, kterou prakticky ihned realizoval.

Některé skutkové podstaty přestupků zákonodárce prohlásil za dokonaný přestupek, ačkoliv jsou materiálně pouhým pokusem. Činí tak pro zvláštní společenskou škodlivost takového jednání, které nazýváme **předčasně dokonanými přestupky**. Tyto jsou určitou právní fikcí záležející v tom, že čin, který je materiálně pouhým pokusem, zákon kvalifikuje jako přestupek dokonaný. Příkladem může být přestupek proti pořádku ve státní správě spočívající v uvedení nesprávného či neúplného údaje správnímu orgánu či jeho zatajení za účelem získání neoprávněné výhody podle § 2 odst. 2 písm. b) ZNP.

Pokus přestupku se vyznačuje nižší společenskou škodlivostí než dokonáný přestupek. Co se týče vzájemného poměru vývojových stádií, platí, že **pachateli se přičítá jen nejzávažnější forma**. Jestliže tedy pachatel přestupek dokonal, bude odpovídat za dokonáný přestupek. Pokus je v něm zahrnut a zvláště se nepřičítá. **Vzdálenější vývojové stádium v podobě pokusu je v poměru subsidiarity k dokonanému přestupku.**

13.1 Pojmové znaky pokusu

Odpovědnost pachatele za pokus přestupku vzniká i přesto, že pachatel ne naplnil všechny znaky skutkové podstaty přestupku.

§ 6 ZOPŘ

(1) Pokus přestupku je jednání fyzické osoby, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku a kterého se fyzická osoba dopustila v úmyslu přestupek spáchat, jestliže k dokonání přestupku nedošlo.

(2) Pokus přestupku je též jednání právnické nebo podnikající fyzické osoby, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku, jestliže k dokonání přestupku nedošlo.

I. Jednání bezprostředně směřující k dokonání přestupku

Takové jednání pachatele se může prakticky vyskytovat v několika podobách. Předně se může jednat o případy, kdy pachatel již začal uskutečňovat skutkovou podstatu přestupku, začal naplňovat objektivní stránku, ohrožuje předmět svého útoku. Například natahuje ruku k věci, kterou hodlá odcizit. Bezprostředně směřuje k dokonání přestupku i takové jednání, kdy pachatel sice ještě nezačal realizovat objektivní stránku, avšak je v nejužší časové spojitosti s následkem, který měl nastat (časová určenost přestupku), a je páčáno na místě, kde měl být přestupek dokonán (místní určenost pokusu). Časová a místní určenost jsou však pouze podpůrnými hledisky, je třeba pečlivě posuzovat všechny okolnosti daného jednání pachatele. Jednání, které bezprostředně směřuje ke spáchání přestupku, může záležet i v odstraňování překážek bránících dokonání přestupku. Dalším pomocným kritériem pro určení, zda jednání bezprostředně směřuje k dokonání přestupku, může být i použití prostředků k jeho spáchání, například vyhotovení hanlivého obrázku, se kterým pachatel hodlá způsobit veřejné pohoršení, nebo již působení na hmotný předmět útoku.

II. Úmysl přestupek dokonat

Druhým pojmovým znakem je u pachatelů fyzických osob úmysl přestupek spáchat. Ten je u pokusu představován vůlí pachatele spáchat konkrétní přestupek. Například pachatel otevřel zip volně odložené zapomenuté kabelky nacházející se mimo dosah oprávněné osoby, protože předpokládá, že se v ní nachází mobilní telefon či jiná cenná věc, kterou bude moct odcizit – postačí pachatelova představa v hrubých rysech. Pokus je však představován nedostatkem účinku (následku), vyvolává jen nebezpečí vzniku tohoto následku – oprávněná osoba se pro zapomenutou kabelku vrátí, čímž zhatí pachatelův úmysl přestupek dokonat.

U pachatelů právnických a podnikajících fyzických osob se úmysl nepro- kazuje, postačí tedy naplnění znaku uvedeného pod bodem I., tedy jednání bezprostředně směřující k dokonání přestupku.

13.2 Nezpůsobilý pokus

Můžeme rozeznávat tři varianty tzv. **nezpůsobilého pokusu**:

- **pokus na nezpůsobilém předmětu útoku** – například pachatel se domnívá, že zpronevěřuje cizí peníze, ve skutečnosti se jedná o jeho peníze.
- **pokus nezpůsobilými prostředky** – například pokus přestupku poškození cizí věci prostředkem, který není způsobilý věc poškodit.
- **pokus nezpůsobilým subjektem** – například pachatel není provozovatelem vozidla, ale přesto má za to, že provozuje vozidlo neoznačené registračními značkami.³²

13.3 Zánik odpovědnosti za pokus přestupku

§ 6 ZOPŘ

(4) Odpovědnost za pokus přestupku zanikne, jestliže pachatel od dokonání přestupku dobrovolně upustil a odstranil nebezpečí, které jeho jedná-

³² Podle § 83 odst. 1 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. Tento příklad je pouze ilustrační, neboť výše uvedený zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích v současnosti nestanoví trestnost pokusu přestupků podle § 83. Není však vyloučeno, že v budoucnu se tak, formou novelizace této normy, stane.

ním vzniklo zájmu chráněnému zákonem; tím není dotčena odpovědnost pachatele za jiný dokonáný přestupek, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 nebo 2 spáchal.

Pro zánik odpovědnosti za pokus přestupku je zapotřebí, aby pachatel:

I. dobrovolně upustil od dokonání přestupku

Jedná se o situaci, kdy by upuštění od dokonání nebylo dobrovolné, například proto, že pachatel byl chycen při činu strážníky městské policie. Pachatel musí sám dobrovolně změnit svůj vnitřní postoj, tzn., že pachatel ví, že mu nic nebrání k dokonání přestupku, ale se rozhodne od dalšího jednání upustit. Podmínka dobrovolnosti tedy zřejmě nebude splněna v případech, kdy pachatel byl při činu přistižen, upustil od dalšího jednání vlivem překážky, kterou nemohl překonat, nebo upustil od dalšího jednání v důsledku strachu z odhalení.

II. Odstranil nebezpečí, které vzniklo chráněnému zájmu

Tj. aktivní zásah pachatele k odvrácení hrozícího následku, například v podobě oznámení svého protiprávního jednání policejnímu orgánu.

Dobrovolné upuštění od dalšího jednání a odstranění nebezpečí sice vedou k zániku odpovědnosti za pokus přestupku, avšak nevylučují případnou odpovědnost za jiný přestupek, který pachatel již svým jednáním spáchal. Jedná o případy **tzv. kvalifikovaného pokusu**. Například pachatel se rozbitím okýnka na straně řidiče pokouší vloupat do cizího automobilu za účelem odcizení autorádia. Od svého záměru upustí a vše dobrovolně oznámí. Zanikne tedy jeho odpovědnost za pokus přestupku krádeže, avšak rozbitím okýnka již dokonat přestupek poškození cizí věc podle § 8 odst. 1 písm. a) bod 4 ZNP, za který je plně odpovědný.

13.4 Trestání pokusu

§ 6 ZOPŘ

(3) Pokus přestupku je trestný, pokud tak stanoví zákon, a to stejně jako dokonáný přestupek.

Trestnost pokusu přestupku tedy musí být výslovně stanovena u příslušné skutkové podstaty přestupku. Například pokus přestupku je v ZNP trestný pouze u některých majetkových přestupků, a to krádeže, zpronevěry, podvodu a zničení či poškození cizí věci v § 8 odst. 1 písm. a) ZNP toto stanovuje slovy „...**pokus tohoto přestupku je trestný**“. Pokud tedy není trestnost pokusu u příslušné skutkové podstaty přestupku jednoznačně stanovena stejnými nebo obdobnými slovy, je jednání, které by jinak naplňovalo znaky pokusu přestupku, **beztrestné**, pokud se ovšem zároveň nejedná o případ tzv. kvalifikovaného pokusu.

Při konkrétní úvaze o stanovení druhu a výměru správní sankce je třeba v souladu s § 37 písm. d) ZOPŘ vzít v potaz, do jaké míry se jednání pachatele přiblížilo k dokonání přestupku, jakož i okolnosti a důvody, pro které k jeho dokonání nedošlo.

14. SOUČINNOST VE FORMĚ SPOLUPACHATELSTVÍ

Součinností při páčání jednání vykazující znaky přestupku rozumíme případy, kdy se na spáchání přestupku podílí více spolupachatelů.

§ 11 ZOPŘ

(1) Byl-li přestupek nebo jeho pokus spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více fyzických osob, odpovídá každá z nich, jako by přestupek spáchala sama.

(2) Byl-li přestupek spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, z nichž alespoň jedna je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, odpovídá každá z nich, jako by přestupek spáchala sama.

Spolupachatelství je situace, kdy přestupek, nebo jeho pokus je spáchán úmyslným jednáním dvou nebo více osob. Základními znaky spolupachatelství tedy jsou

I. společné jednání dvou nebo více osob (objektivní znak);

II. úmysl k tomu směřující u pachatelů fyzických osob (subjektivní znak).

I. Objektivní znak

Společné jednání dvou či více osob může mít různé podoby:

- primárně se jedná o situace, kdy **každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty přestupku**. Každý ze spolupachatelů, posuzování izolovaně, by byl pachatelem konkrétního přestupku, protože vykonal to, co příslušná skutková podstata předpokládá. Například jeden ze spolupachatelů podlomí podstavec, druhý částečně seškrábe nápis. Budou společně posuzováni jako spolupachatelé přestupku poškození úřední značky podle § 2 odst. 2 písm. c) ZNP, ačkoliv posuzování odděleně by každý sám naplnil skutkovou podstatu tohoto přestupku;
- jindy se mohou vyskytnout situace, kdy **spolupachatelé vykonávají určitou činnost, která teprve jako celek tvoří jednání uvedené v příslušné skutkové podstatě**. Žádný ze spolupachatelů, posuzován izolovaně,

by nenaplnil příslušnou skutkovou podstatu. Například jeden ze spolupachatelů konverzuje s prodávacem, aby úmyslně odvrátil jeho pozornost, zatímco druhý ze spolupachatelů se nerušeně zmocňuje zboží. Jejich společnou činností dojde k naplnění znaků přestupku a oba budou ve společném řízení potrestáni za přestupek proti majetku ve formě krádeže podle § 8 odst. 1 písm. a) bod 1 ZNP.

Činnost spolupachatelů musí vždy tvořit skutkovou podstatu téhož přestupku.

II. Subjektivní znak u spolupachatelů fyzických osob

U fyzických osob jako spolupachatelů přestupku se **úmysl musí vztahovat na spáchání přestupku společným jednáním**. Tím se spolupachatelství liší od souběžného pachatelství několika osob. Ke spolupachatelství dochází na základě předchozí dohody, byť mlčky učiněné (konkludentní). Spolupachatelé si však musí být vždy vědomi toho, že jednají společně. Z tohoto důvodu je spolupachatelství možné pouze u úmyslných přestupků, u nedbalostních je z povahy věci vyloučeno.

U **právnických a podnikajících fyzických osob** je prokazování úmyslu z povahy věci vyloučeno, a proto u těchto spolupachatelů **postačí prokázat existenci objektivního znaku** – společného jednání.

ZOPŘ stanoví, že je-li přestupek spáchán ve spolupachatelství, odpovídá každý ze spolupachatelů tak, jako by přestupek spáchal sám. **Spolupachatelé odpovídají za celý způsobený následek svého protiprávního jednání, bez ohledu na to, jaké konkrétní dílčí jednání (jakou měrou) přispělo ke konkrétnímu způsobenému následku.**

Vybočí-li však některý ze spolupachatelů z rámce společné dohody (**exces**), bude odpovědný jen za to, co sám svým jednáním způsobil. Například jestliže nad rámec společné dohody o krádeži konkrétní věci odcizil i věc jinou. Ostatní odpovídají pouze za činnost, která byla obsahem dohody.

Co se týče správního trestání spolupachatelů, výše uvedená zásada o samostatné odpovědnosti spolupachatelů v oblasti rozhodování o vině platí stejně i v oblasti rozhodování o trestu. Proto u každého ze spolupachatelů se použije sazba stanovená u toho konkrétního přestupku. Je třeba ovšem uplatnit i obecné zásady ukládání sankcí za přestupky. **Zejména jde o ustanovení § 37 písm. e) ZOPŘ, podle něhož se u spolupachatelů přihlédne k tomu, jakou měrou jednání každého z nich přispělo ke spáchání přestupku.**

15. ZÁNİK ODPOVĚDNOSTI ZA PŘESTUPEK

§ 29 ZOPŘ

Odpovědnost za přestupek zaniká

a) uplynutím promlčecí doby,

b) smrtí fyzické osoby,

c) zánikem právnické osoby, nemá-li právního nástupce, nebo

d) vyhlášením amnestie.

Důvody zániku odpovědnosti za přestupek jsou **určité eventuality, které nastaly v období od spáchání přestupku, ale dříve, než o něm bylo pravomocně rozhodnuto**, a které jednou provždy znamenají zánik práva státu na sankcionování pachatele přestupku.

Tyto důvody je v rámci každého případu vždy třeba pečlivě zkoumat a vylučovat jejich existenci, neboť se k nim přihlíží z úřední povinnosti, a případné přehlédnutí důvodu zániku odpovědnosti u konkrétního pachatele by bylo závažnou procesní vadou. **Není tedy například třeba, aby účastník přestupkového řízení namítal promlčení.**

Důvody zániku odpovědnosti za přestupek je třeba **zkoumat** vždy u každé osoby **individuálně**. Například zánik odpovědnosti za přestupek u jednoho ze spolupachatelů nemá vliv na odpovědnost dalších spolupachatelů, pokud u nich některá z eventualit vedoucích k zániku odpovědnosti rovněž nenastala.

Důvody zániku odpovědnosti za přestupek je třeba **odlišovat od okolností vylučující protiprávnost**. U okolností vylučujících protiprávnost od počátku nešlo o přestupek. Naproti tomu, důvody zániku odpovědnosti za přestupek jsou případy, kdy skutek byl v době svého spáchání přestupkem a odůvodňoval procesní postup proti pachateli, ale jeho odpovědnost dodatečně zanikla.

15.1 Promlčení

Promlčení můžeme chápat jako určitou právní fikci spočívající v tom, že po uplynutí zákonem stanovené doby zaniká právo státu na správní potrestání pachatele přestupku. Důvody promlčení jsou různého charakteru – uplynutím času postupně slábne potřeba úřední reakce na spáchaný čin, škodlivost

činu pro společnost se zmenšuje, společenské povědomí o jeho spáchání rovněž slábne, plynutím času se oslabuje síla důkazů, tj. například svědci zapominají, některé důkazy již nelze vůbec opatřit, atd.

I. Délka promlčecí doby

§ 30 ZOPŘ

Promlčecí doba činí

a) 1 rok, nebo

b) 3 roky, jde-li o přestupek, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100000 Kč.

ZOPŘ rozlišuje podle závažnosti přestupku dvě základní délky promlčecí doby. Zvláštní zákon však může stanovit odlišnou promlčecí dobu pro určité přestupky. Obecně však délka promlčecí doby činí:

- **3 roky, jestliže se jedná o přestupek, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100 000,- Kč.** Kritériem pro určení délky promlčecí doby je zde tedy horní hranice sazby pokuty. Konkrétní výše pokuty by měla vyjadřovat výši typové závažnosti přestupku pro společnost, a proto platí, že vyšší pokuta rovná se delší promlčecí doba. Tedy je-li v zákoně za konkrétní přestupek stanovena horní hranice sazby pokuty alespoň 100 000 Kč, je zřejmé, že se jedná o závažnější přestupek než v případě sazby pokuty u jiného přestupku, jejíž horní hranice je 10 000 Kč;
- **1 rok u ostatních přestupků.**

II. Běh promlčecí doby

§ 31 ZOPŘ

(1) Promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni spáchání přestupku; dnem spáchání přestupku se rozumí den, kdy došlo k ukončení jednání, kterým byl přestupek spáchán. Je-li znakem přestupku účinek, promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy takový účinek nastal.

(2) Promlčecí doba počíná běžet

a) u pokračujícího přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu dílčímu útoku,

b) u hromadného přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu útoku, a

c) u trvajících přestupků dnem následujícím po dni, kdy došlo k odstranění protiprávního stavu.

(3) Dopustil-li se pachatel více přestupků, běží pro každý z nich promlčecí doba zvlášť.

ZOPŘ výslovně stanovuje, odkdy začíná běžet promlčecí doba. Ta je stanovena jednak obecně jako den následující po dni ukončení jednání či nastoupení účinku, a jednak speciálně pro pokračující, hromadný a trvajících přestupků.

Obecně je tedy **rozhodující okamžik ukončení jednání**. Každý přestupek má následek, i když nebývá ve skutkové podstatě výslovně určen. Pro přestupky je typické, že následek je zpravidla dán již samotným faktem protiprávního jednání, které porušuje konkrétní právní povinnost, jejímž nedodržením je porušen i zájem společnosti, který má být zajištěn právě splněním dané povinnosti. Proto je počátek běhu promlčecí doby obecně stanoven ode dne následujícího po dni ukončení jednání, tedy od porušení právní povinnosti. Stejně kritérium platí i pro pokus přestupku. Některé skutkové podstaty však obsahují jako fakultativní znak hmotný předmět útoku. Například konkrétní věc, na kterou pachatel bezprostředně útočí – kulturní památka, občanský průkaz, odcizená věc. Jeho porušení je účinkem přestupku. Proto promlčecí doba počíná běžet den následující po dni, kdy účinek nastal, například den následující po dni poškození kulturní památky, zničení občanského průkazu, odcizení cizí věci, padělání cestovního dokladu apod.

Speciálně je stanoven počátek běhu promlčecí doby u pokračujících, hromadných a trvajících přestupků. Ta je u pokračujícího přestupku stanovena, jako den následující po dni posledního dílčího útoku, u hromadného den následující po dni posledního útoku a u trvajících dnem následujícím po dni ukončení protiprávního stavu.

Dopustí-li se pachatel **více přestupků více skutky**, je třeba promlčecí dobu zkoumat u každého zvlášť, neboť pro každý z přestupků běží vlastní promlčecí doba. Oproti tomu, pokud spáchá více přestupků jedním skutkem, půjde-li tedy o jednočinný souběh, poběží pouze jediná promlčecí doba, neboť u jednočinného souběhu jde pouze o jeden skutek, který však naplňuje více-ro právních kvalifikací přestupků.

III. Stavení promlčecí doby

§ 32 ZOPŘ

- (1) Do promlčecí doby se nezapočítává doba,*
- a) po kterou se pro tentýž skutek vedlo trestní řízení,*
 - b) po kterou bylo řízení o přešupku přerušeno proto, že bylo možné očekávat uložení trestu obviněnému z přešupku za jiný skutek v trestním řízení, přičemž správní trest, který lze uložit v řízení o přešupku, je bezvýznamný vedle trestu, který by bylo možné uložit v trestním řízení,*
 - c) po kterou se o věci vedlo soudní řízení správní,*
 - d) po kterou trvalo podmíněné upuštění od uložení správního trestu.*

Stavení promlčecí doby znamená, že po dobu, po kterou trvá určitá přešupka uvedená v zákoně, promlčecí doba neběží, avšak po jejím odpadnutí její běh pokračuje. Doba, která plyne při stavení promlčení, se do promlčecí doby **nezapočítává**, čímž se ostatně stavení liší od přerušení promlčení.

Například pachatel dne 1. 10. 2017 cílenou ranou do hrudníku způsobil pád poškozeného na zem, který si v důsledku pádu pochroumal kotník. Ještě téhož dne poškozený začal pociťovat bolesti v kotníku. Poškozený jednání pachatele dne 3. 10. 2017 oznámil PČR a tato zahájila **téhož dne** úkony trestního řízení. PČR v jednání pachatele nespatriła trestný čin a věc postupem podle § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu trestní řízení ukončila a odezdala příslušnému správnímu orgánu k projednání přešupku proti občanskému soužití ve formě ublížení na zdraví podle § 7 odst. 1 písm. b) ZNP dne 5. 12. 2017. Tedy dle uvedeného zadání k nastoupení účinku přešupku došlo dne 1. 10. 2017. Promlčecí doba přešupku počala běžet dnem následujícím tedy 2. 10. 2017. Doba od 3. 10. 2017 do 5. 12. 2017, po kterou se o totožném skutku pachatele vedlo trestní řízení, se do promlčecí doby nezapočítává. Vzhledem k tomu, že se v daném případě jedná o přešupek, u něhož činí promlčecí doba 1 rok, tato uplyne dnem **3. 12. 2018. Pokud by nedošlo ke stavení promlčecí doby, uplynula by tato dne 1. 10. 2018. V důsledku vedení trestního řízení však došlo k jejímu stavení, a to v délce 63 dnů (od 3. 10. 2017 do 5. 12. 2017), tuto dobu je následně nutno připočíst ke dni, kdy by její běh skončil, kdyby ke stavení nedošlo, a k zániku práva státu na postih přešupku dojde 3. 12. 2018.**

IV. Přerušeni promlčecí doby

§ 32 ZOPŘ

(2) Promlčecí doba se přerušuje

a) oznámením o zahájení řízení o přestupku,

b) vydáním rozhodnutí, jímž je obviněný uznán vinným,

c) vydáním rozhodnutí o schválení dohody o narovnání;

přerušeni promlčecí doby počíná promlčecí doba nová.

(3) Byla-li promlčecí doba přerušena, odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 3 roky od jeho spáchání; jde-li o přestupek, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100000 Kč, odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 5 let od jeho spáchání.

Přerušeni promlčecí doby znamená, že nastala určitá v zákoně předvídaná okolnost, která způsobí, že dosud uběhnuvší promlčecí doba ztrácí z hlediska promlčení význam. **Při přerušeni promlčení počíná běžet nová promlčecí doba.** Oznámením o zahájení stíhání osoby podezřelé z přestupku a vydáním rozhodnutí o přestupku se běh promlčecí doby přerušuje a začne běžet promlčecí doba znovu. Nový počátek běhu promlčecí doby bude datován dnem, kdy je obviněnému z přestupku oznámeno zahájení řízení o přestupku, a dále vydáním rozhodnutí, jímž byl obviněný z přestupku uznán vinným, kam lze zařadit též rozhodnutí o upuštění od uložení správního trestu, a rozhodnutí o schválení dohody o narovnání. Přerušeni promlčecí doby má význam zejména v případě jednoleté promlčecí doby. Oznámením o zahájení řízení o přestupku a vydáním rozhodnutí o přestupku ztratí dosud uplynulá promlčecí doba jakýkoli význam a začne běžet promlčecí doba nová. Přerušeni promlčecí doby vydáním rozhodnutí o přestupku se zaměřuje na to, aby promlčecí doba uplynula v rámci odvolacího řízení. V zájmu efektivity nelze řízení o přestupku v zájmu rychlosti a hospodárnosti řízení neustále prodlužovat každým přerušeni promlčecí doby, resp. každým vydáním rozhodnutí – zejména v případě vrácení napadeného rozhodnutí odvolacím orgánem k novému projednání prvostupňovému správnímu orgánu, kdy proti novému rozhodnutí prvostupňového správního orgánu je možno podat další odvolání – § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, je stanovena maximální objektivní promlčecí doba v délce 3 let nebo 5 let, jejímž uplynutím odpovědnost za přestupek definitivně zaniká (v případě přestupku, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100 000 Kč,

se vzhledem ke tříleté promlčecí době stanoví pětiletá maximální objektivní promlčecí doba).

Ve vztahu k přerušení promlčecí doby podle písm. b) výše uvedeného ustanovení ZOPŘ, tj. vydáním **rozhodnutí, kterým je obviněný uznán vinným ze spáchání přestupku**, je třeba obzvláště zdůraznit, že rozhodnutím, kterým je obviněný uznán vinným, se rozumí vždy pouze **rozhodnutí prvostupňového správního orgánu**, nikoliv případné rozhodnutí odvolacího správního orgánu. Pokud odvolací správní orgán zruší napadené prvostupňové rozhodnutí a věc vrátí prvostupňovému orgánu k novému projednání a rozhodnutí, pak od vydání nového prvostupňového rozhodnutí počíná běžet nová promlčecí doba. Jak již ale bylo řečeno výše, v zájmu efektivity přestupkového řízení je třeba přihlížet k maximální objektivní promlčecí době, která činí 3 a 5 let, jejímž uplynutím odpovědnost za přestupek zaniká bez ohledu na případná přerušení.

Jen pro úplnost je třeba dodat, že promlčecí lhůta je svou povahou **lhůtou prekluzivní**. To znamená, že je-li dovršena, zánik odpovědnosti pachatele za přestupek nastává jednou provždy. Ustanovení o lhůtě určující zánik trestnosti přestupku je tedy institutem hmotněprávním, a nikoli jen procesní překážkou správního postihu.

Přerušení promlčecí doby není možné zaměňovat s přerušením řízení o přestupku, viz § 66 správního řádu a § 85 ZOPŘ. Přerušení řízení o přestupku je procesněprávní institut, oproti tomu promlčení je, jak je uvedeno výše, institut hmotněprávní, proto přerušení řízení nemůže mít vliv na běh promlčecí doby, ta běží dál a může uplynout i během přerušeného řízení.

15.2 Smrt fyzické osoby

Smrt fyzické osoby je logickým důvodem zániku odpovědnosti za přestupek. Podle tohoto ustanovení se posuzuje i tzv. prohlášení člověka za mrtvého, kdy soud v rozhodnutí určí den, který platí za den smrti fyzické osoby.³³

Oproti tomu odpovědnost za přestupek u podnikající fyzické osoby zanikne pouze tehdy, nemá-li tato právního nástupce dle § 34 odst. 1 ZOPŘ.

³³ Viz § 26 a násl. občanského zákoníku.

15.3 Zánik právnické osoby a odpovědnost právního nástupce

Odpovědnost za přešupek pachatele-právnické osoby zaniká samotným zánikem právnické osoby (obdoba smrti fyzické osoby). V některých případech však právnická osoba nezaniká bez dalšího, nýbrž **všechna její práva a povinnosti přecházejí na jejího právního nástupce, a to včetně odpovědnosti za přešupek**. Stejně je tomu tak i v případě pachatele-podnikající fyzické osoby.

I. Přechod odpovědnosti právnické osoby za přešupek

§ 33 ZOPŘ

(1) Odpovědnost právnické osoby za přešupek přechází na jejího právního nástupce.

(2) Má-li právnická osoba více právních nástupců, odpovídá za přešupek každý z nich, jako by přešupek spáchal sám.

Cílem tohoto ustanovení je zabránit, aby právnická osoba, která spáchá přešupek, unikla odpovědnosti například tím, že účelově dobrovolně zanikne a způsobí tak přechod práv a povinností na nový subjekt, svého právního nástupce, kterého by jinak nebylo možno za přešupek postihnout. Nemusí ale ani dojít k úplnému zániku původní právnické osoby. S ohledem na poměrně vysoké pokuty, které mohou být uloženy, nelze v praxi vyloučit záměrné využívání různých změn právnických osob s cílem „oddlužení“ podniku právnické osoby zatíženého pokutou. **Odpovědnost za přešupek přejde na právního nástupce právnické osoby vždy, pokud zákon nestanoví jinak.**

Zásadní je tedy otázka tzv. **změny právnické osoby**. Lze říci, že změna právnické osoby je úzce spojena s pojmem právního nástupnictví, a to konkrétně univerzálního právního nástupnictví, kdy na nástupnickou právnickou osobu na základě jednoho právního jednání nebo jedné právní skutečnosti přecházejí v zásadě všechna práva a povinnosti z jiné právnické osoby, tj. právního předchůdce. Od toho je třeba odlišit pouhou změnu názvu či sídla, při které k takovému přechodu nedochází. **Právním nástupnictvím tedy rozumíme přeměny právnických osob nebo obdobné změny, kdy dochází k dispozici se subjektem, tzn. s právnickou osobou.** Pokud dochází

jen k dispozici s objektem, tzn. s majetkem, ať už s podnikem, nebo s jednotlivou pohledávkou, nejde o právní nástupnictví v uvedeném smyslu.

Otázku přeměn právnických osob upravuje jednak obecně občanský zákoník v § 174n, jednak speciálně pro obchodní společnosti a družstva zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. Shodně oba zákony pod pojmem přeměna rozumí fúzi, rozdělení a změnu právní formy, avšak zákon o přeměnách tento výčet rozšiřuje o převod jmění na společníka a přeshraniční přemístění sídla. **Všechny případy přeměn, vyjma změny právní formy právnické osoby a přemístění sídla právnické osoby do zahraničí, což jsou přeměny právnické osoby bez právního nástupnictví, jsou zpravidla změnami právnické osoby, které s sebou nesou přechod odpovědnosti za přestupek na jednoho či více právních nástupců.** Míří se tedy především na případy, kdy dochází k fúzi splynutím, a tedy zanikají všechny právnické osoby podílející se na fúzi, včetně pachatele, a vzniká nový subjekt, na který by jinak odpovědnost za přestupek nepřešla. Avšak ne vždy taková změna musí způsobit zánik původní právnické osoby. Například pod dané ustanovení spadá i tzv. rozdělení odštěpením se vznikem jedné nebo více nových právnických osob, kdy zůstane zachovaná i původní právnická osoba. U původní právnické osoby se pak sice o žádný přechod odpovědnosti za přestupek nejedná, neboť tato právnická osoba i nadále existuje, a je proto i nadále za spáchaný přestupek odpovědná.

Zvláštní situace nastává v případě **převodu jmění na společníka**, neboť tato přeměna předpokládá zrušení obchodní společnosti bez likvidace a převzetí jmění obchodní společnosti jedním společníkem. Právním nástupcem bude za těchto okolností fyzická osoba, pro kterou ale platí odpovědnost za zavinění. Z povahy věci tedy není možný přechod odpovědnosti za přestupek právnické osoby, která odpovídá bez ohledu na zavinění, na tuto fyzickou osobu.

V případě existence více subjektů, na které obchodní majetek přešel, se postihne za přestupek každý z nich, jako by přestupek, za který právním nástupnictvím zaniklé právnické osoby přebírají odpovědnost, každý sám také spáchal. Při rozhodování o druhu a výměře správního trestu se pak přihlídnou též k tomu, v jakém rozsahu přešly na právního nástupce výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného přestupku, a k tomu, pokračuje-li některý z právních nástupců v činnosti, při které byl přestupek spáchán.

II. Přejchod odpovědnosti podnikající fyzické osoby za přestupek

§ 34 ZOPŘ

(1) Odpovědnost podnikající fyzické osoby za přestupek přechází v případě její smrti na osobu, která pokračuje v její podnikatelské činnosti.

(2) Pokračuje-li v podnikatelské činnosti více osob, odpovídá za přestupek každá z nich, jako by přestupek spáchala sama.

Rovněž dochází k přechodu odpovědnosti podnikající fyzické osoby na **osoby, které pokračují v podnikatelské činnosti** dle § 13 odst. 1 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, který při splnění zákonem stanovených podmínek umožňuje v případě úmrtí podnikatele pokračování v provozování živnosti určitým osobám, zejména dědicům či pozůstalému manželovi nebo partnerovi. Pokud nejsou splněny zákonné podmínky pro pokračování v provozování živnosti po smrti podnikatele, živnostenské oprávnění smrtí podnikatele zaniká dle § 57 odst. 1 písm. a) živnostenského zákona. V případě, že podnikající fyzická osoba nezemře, avšak přestane podnikat, odpovídá i nadále jako podnikající fyzická osoba.

15.4 Vyhlášení amnestie

Amnestii vyhlašuje vždy a pouze prezident České republiky,³⁴ přičemž odpovědnost za přestupek zaniká již dnem vyhlášení amnestie ve Sbírce zákonů. K postupu správního orgánu viz výklad k § 99 odst. 3 ZOPŘ.

³⁴ Blíže k podstatě amnestie v přestupkové agendě viz společné ustanovení § 104 ZOPŘ.